

Friese nederzetting in IJmuiden blootgelegd

Midden in een woonwijk in IJmuiden zijn de restanten van een Friese boerderij uit de Romeinse tijd gevonden. „De Friezen zijn hier letterlijk weggestoven. Door hun eigen toedoen moesten ze verkassen.”

Richard de Boer

IJmuiden | Senior-archeoloog Jan de Koning is de komende weken druk aan het graven aan de Lagersstraat in IJmuiden, vlakbij het Noordzeekanaal. Op die plek, midden in een woonwijk op het terrein van een gesloopte oude school, legde hij deze week de resten bloot van een Friese boerderij uit de Romeinse tijd.

„Het is best bijzonder om op een vrij groot terrein binnen de bebouwde kom zo'n intact archeologisch archief te vinden”, zegt De Koning, die onderzoek doet in opdracht van de gemeente Velsen. „Het is bij toeval bewaard gebleven, omdat het schoolgebouw dat hier stond niet zo diep was gefundeerd.”

De Koning dateert de nederzetting op de tweede of derde eeuw na Christus. „We hebben een mantelspeld, een stuk gereedschap en schervenmateriaal gevonden, en die wijzen allemaal op die periode.” Vergelijkbare opgravingen zijn in de omgeving wel eerder gedaan, maar dan meer dan een halve eeuw geleden op het voormalige Hoogovens-terrein, nu Tata Steel. „Nu hebben we eenzelfde soort locatie te pakken, op een andere plek in IJmuiden. Dat bevestigt het idee dat er overal wel zulke nederzettingen zijn geweest. Daar staan nu vaak huizen bovenop.”

Castellum Flevum

Het duingebied van Noord-Holland werd in de Romeinse tijd bewoond door Friezen. Het toenmalige Friese cultuurgebied, dat werd gekenmerkt door dezelfde inheemse stijl van aardewerk en langgerekte boerderijen met een woon- en stalgedeelte, strek-

te zich uit van boven de Romeinse noordgrens langs de Rijn tot in het Friese kleigebied. Het duingebied rond Castricum en IJmuiden moet volgens De Koning in die tijd vrij dichtbevolkt zijn geweest.

„Waarschijnlijk hebben de Romeinen ook om die reden het fort Castellum Flevum bij Velsen gebouwd. Lange tijd werd gedacht dat het fort er stond opdat de Romeinen snel de Noordzee op konden varen, maar inmiddels weten we dat dat juist heel moeilijk was. Er lagen toen flinke zandbanken voor de kust in de monding van het Oer-IJ. Inmiddels denken we dat het Romeinse fort midden in een gebied vol nederzettingen stond, omdat ze belasting in natura wilden innen.”

Die belastingheffing leidde in 28 na Christus tot een legendarische Friese opstand. In de eeuwen daarna bleef de bevolking in het duingebied groeien. Uit die periode stamt dus de opgegraven boerderij. Het was een gemengd bedrijf met vee en akkerbouw, vertelt De Koning.

„We hebben akkers met ploegsporen gevonden. Ook is er in een latere periode over de nederzetting heen geakkerd. De boerderij zal toen dus op een andere plek hebben gelegen. Het waren zwervende erven: in een duingebied raakt de grond redelijk snel uitgeput, dan moesten de boeren op een andere plek verder. Met zand overstoven akkers en karresporen zijn typisch voor dit gebied. De Friezen zijn hier letterlijk weggestoven. We zien vaak dat de laatste ploegschollen uit schoon zand bestaan. Dan konden ze nog één keer het duinzand meeploegen, daarna was het echt afgelopen. Ze moesten uiteindelijk door hun eigen toedoen weer verkassen.” In de loop van de

Archeoloog Jan de Koning bij de opgravingen aan de Lagersstraat in IJmuiden. Foto: United Photos/Paul Vreeker

vierde eeuw liep het gebied leeg en volgde een eeuw met amper bewoning.

Pottenstapels

Uit de Romeinse tijd zijn van de Friezen tienduizenden scherven aardewerk gevonden, maar hoe hun boerderijen er precies uitzagen is nog niet compleet in kaart gebracht. De Koning hoopt dat deze locatie een plattegrond prijsgeeft. „We hebben hier

de sporen van paalkuilen gevonden, maar echte huisplattegronden moeten we nog gaan vinden. Dat is een hele puzzel. We hebben al wel sporen van greppels, waterputten en kuilen gevonden, en gisteren hadden we een pottenstapel. Dat zijn opgestapelde, deels in elkaar liggende potten met kartelranden, waar de bodem uit is. Je kon als je hier in het duinzand een gat groef het welwater naar boven krijgen; waarschijnlijk was zo'n

Het is bij toeval bewaard, omdat het schoolgebouw dat hier stond niet zo diep was gefundeerd

pottenstapel bedoeld als een klein putje om schoon water te tappen. Ze zijn ook in de jaren zestig gevonden bij de Hoogovens en in Castricum. Het is wel leuk om te zien dat iemand dat ooit heeft verzonnen en dat het echt een traditie van de lokale Friezen hier is geworden. Het komt alleen hier voor, in Kennemerland en het Oer-IJ-gebied.” Over drie weken wordt het terrein aan de Lagersstraat klaar gemaakt voor nieuwbouw.